

פרוטוקול ועדת איכות סביבה מתאריך 23.03.2020 **הדיון התקיים באפליקציית ה"זום"**

נושאי הדיון:

- פתיחת עונת הרחצה ופעילות אגף החופים בעניין ניקוי הזפת, והיערכות להוצאת כלים חד פעמיים מחופים
- קידום אורח חיים מקיים בבניין משותף

פתיחה

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדה: אנחנו רוצים לדבר היום על מספר נושאים, בין היתר על האסון האקולוגי המטורף שפקד את חופי הארץ. למזלנו בתל אביב-יפו החופים לא נפגעו באופן קשה, יחד עם זאת היתה פה פעילות חשובה ונמרצת מצד אגף החופים שכללה גם מתנדבים שבאו לעזור בניקוי החוף. עיקר הפגיעה היתה בחופי מרכז העיר, ופעילות המתנדבים היתה בחוף גבעת עליה, תל ברוך ומדרון יפו. נכון להיום החופים שלנו מוגדרים נקיים וירוקים. עונת הרחצה נפתחה ב-13 החופים המוכרזים שלנו, בהם יש שירותי הצלה. לפני מספר חודשים העברנו במועצת העיר תיקון לחוק העזר שקובע איסור שימוש ומכירת כלים חד פעמיים בחופים. יחד עם אילת, אנחנו הרשות היחידה שהעבירה חוק עזר כזה. זהו חוק שאני מאוד גאה בו, והשנה נתחיל גם לעשות פעולות הסברה על מנת שנרתום גם את הציבור לטובת העניין. חוק העזר קובע גם אפשרות למתן קנסות, אבל אני חושב שלפני הסנקציות צריך לרתום את הציבור וגם את העסקים בעיר. גם חברת "אתרים" שמנהלת את רצועת החוף רתומה לזה. אנחנו נעשה עבודה בעניין.

עדכונים לגבי אירועי ט"ו בשבט – התחלנו פרויקט נפלא עם הרשות לאיכות הסביבה ואגף שפ"ע, שמתוכנן להמשיך לאורך כל השנה, ובו רותמים ועדי בתים משותפים על מנת לשתול עצים במגרשים פרטיים באזור שצמוד למדרכות. כך גם הגינה המשותפת תזכה לעצים וגם מי שיילך על המדרכה ייהנה מהצל. יהיו מספר פעימות במהלך השנה. תעבירו אלינו פניות של בתים משותפים על מנת שנוכל לספק עצים ולעמוד ביעד של שתילת 100,000 עצים עד שנת 2023. פרויקט נוסף הוא "עץ לכל ילד" ובו יישתל עץ של שם של כל ילד שיוולד בעיר, ויש כ-8,500 כאלה מידי שנה. אנחנו מתחייבים על 10,000 עצים.

עוד מספר עדכונים:

כתוצאה מעבודות הרק"ל נצטרך להיפרד מהבריכה האקולוגית בכיכר רבין, אבל תוקם בריכה חדשה באזור הבריכה ההיסטורית של הכיכר, היכן שהמזרקות. מרביתם יהפוך לבריכה אקולוגית. דבר נוסף שהשקנו הוא פרויקט הנגשת מתקני מיחזור לאיסוף פסולת אלקטרונית. בשלב זה פתחנו שני מתקנים כאלה – בחניונים כיכר התרבות וברחוב ארלוזורוב. זה פרויקט משותף עם תאגיד "Ecommunity" והמטרה היא להרחיבו כמה שיותר כדי שנוכל לתת לציבור למחזר את הפסולת האלקטרונית. זה בנוסף לעוד 38 מוקדים ברחבי העיר ועוד 40 במוסדות ציבור, בהם ניתן להשליך פסולת אלקטרונית למיחזור. הרשות לאיכות הסביבה השיקה פרויקט שנקרא "התו הירוק לעסקים" – לפני מספר שבועות הענקתי לקניון "דיזנגוף סנטר" את התו הירוק לעסקים ובכך הפך למתחם הראשון בעיר שמוענקת לו תעודת "תו המתחם הסביבתי". מדובר בקניון שעושה נפלאות בתחום הקיימות והחיסכון באנרגיה מזה לא מעט שנים. יש להם גם

משתלה על הגג עם גידולים הידרופוניים וכוורות, והם עושים עבודה מרשימה גם עם הקהילה ובתי הספר בסביבה. אנחנו פועלים לצרף למיזמים האלה קניונים נוספים, יש נכונות מצידם והתחלנו איתם בשיח עוד לפני שפרצה הקורונה.

יאיר מוהר, סגן מנהל אגף החופים, עיריית תל אביב-יפו: אירוע זיהום מי הים החל ב-17.2 בהפתעה גמורה. חופי תל אביב-יפו נפגעו הרבה פחות בחומרה מאשר ברשויות אחרות. יש פה קצת עניין של מזל, וגם מוכנות שלנו כדי לטפל בעניין. קיבלתי את הידיעה מהאקולוגית של חברת אתרים, ולאחר מכן בדקתי עם המפקח של המשרד להגנת הסביבה שגם לא ידע לתת לי תשובה. יחד עם זאת, עם הזמן קיבלתי עוד דיווחים מגורמים נוספים שמשו קורה והתחילו גם להתגלות גושי זפת בחוף תל ברוך. התחלנו להיערך להפעלת נוהל זיהומי ים משמן. קיימת תכנית לטיפול במצבים כאלה כבר למעלה מעשור, ואנחנו מתרגלים אותה מידי שנה. דיווחנו למי שצריך בעירייה, ולאחר מכן הנחיתי לפתוח את מחסן החירום ובו כל הציוד הנדרש לטיפול באירוע. העבודה חולקה בין המתחמים – יש 6 מתחמים ועל כל מתחם יש מנהל – והתחלנו לעבוד. אחרי מספר ימים ראינו שיש נחיתות גדולות של זפת בחוף גבעת עליה, וכבר התחילו להגיע באופן עצמאי מתנדבים במספר גדול שעשו עבודה מצוינת. מהשלב הזה עבדנו באופן רציף במהלך כמעט שבועיים כדי לנקות את כל הזפת מחופים, ובמקביל המשרד להגנת הסביבה ומשרד הבריאות ערכו ביקורות על מנת לאמוד את כמויות הפסולת. כל אחד מהמתחמים מילא דו"ח שנשלח ישירות למשרד להגנת הסביבה עם תיעוד הממצאים בשטח. ב-8.3 קיבלנו אישור בהודעה משותפת של משרד הגנת הסביבה, הבריאות והפנים לפתוח 9 חופים לפעילות רגילה. ביומיים שלאחר מכן אושרו גם 4 החופים הנוספים. אנחנו עדיין ממשיכים לדווח באמצעות הדו"חות מידי יום למשרד להגנת הסביבה. בשבת, 20.3, נפתחה עונת הרחצה כסדרה.

רועי אברהמוף, ממונה קרקע ומים ברשות לאיכות סביבה וקיימות, עיריית תל אביב-יפו (מצגת): בתחום שיפוט העיר תל אביב-יפו יש 13 חופי רחצה באורך כולל של 1.9 ק"מ, כאשר כל אחד מוגבל לרצועה של 150 מ'. עיקר הפגיעה של אירוע הזפת היה בחוף בוגרשוב, חוף גבעת עליה וחוף תל ברוך. בניגוד לתרחישים של זיהום נפט, עם הזפת ראינו המון גושים ועליהם נתפסת פסולת שונה. הזפת היא נוזל סמיך וצמיגי המופק מזיקוק של נפט גולמי. אופי העיבוד של הנפט תלוי בסוגי הפחמימנים שבו ובכמויות הפחמימנים בסוגי זיקוק שונים. זפת היא החומר הצמיגי ביותר שיוצא מהתהליך הזה והוא מאוד קשה לפירוק. מעבר לכך הוא גם חומר מסוכן משום שהוא עלול להכיל חומרים רעילים, ועיקר הסיכון הוא גירוי עורי. הזפת גם נדבקת לבגדים ולנעליים ולכן יש צורך בלבישת ציוד מיגון מלא.

הזפת אינה מסיסה במים והיא בעלת רעילות גבוהה מאוד לשוכני הים. כאשר היא נעה לעבר החוף, תנועת הגלים מערבבת אותה וכך נפגעים גם מינים ששוכנים על קרקעית הים. כמעט בלתי אפשרי להסיר אותה לאחר שהיא נכנסת לחריצים של סלעים, וזה אכן קרה בחוף תל ברוך. ההוצאה שלה היא בעבודה ידנית סזיפית, והמזל שלנו היה שהיקף הפגיעה בסלעים היה קטן מאוד.

האירוע הזה הוגדר על ידי המשרד להגנת הסביבה כזיהום ים בהיקף בינוני ובין-מקומי, כלומר הוא מעבר לטיפול של תכנית מקומית, ובמקרה שמקור הזיהום אינו ידוע ניהול האירוע יהיה באחריות אגף ים וחופים במשרד להגנת הסביבה. בעיריית תל אביב-יפו הוכרז אירוע זיהום ים והופעל מערך החירום של עירייה לטיפול באירוע: הופעל חמ"ל עירוני, החל פינוי החופים, סימון האזורים שנפגעו, סריקות וניקוי החופים באמצעים ידניים, גיוס כוח אדם לרבות מתנדבים.

בשבת, 21.2, הגיעו מעל 300 מתנדבים לניקוי חוף גבעת עליה, בשיתוף "פלסטיק פרי ישראל". לאחר שמשרד הבריאות פרסם הנחיות בעניין הניקוי, היו 72 מתנדבים שקיבלו הדרכה וניקו את חוף תל ברוך וחוף גבעת עליה. בנוסף, התבצע ניקוי נקודתי בחוף בוגרשוב. הפסולת רוכזה בכל חוף בשטח ייעודי ופונתה על ידי המשרד להגנת הסביבה. סה"כ פונו בתל אביב כ-15 טון פסולת. בכל הארץ פונו 708 טון פסולת.

איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל אביב-יפו: אני מבקש לעדכן בשני דברים – היה סיור של אדריכל העיר ומהנדס העיר בחורשת דרזנר, עם תושב פעיל בשם יואב קרמר, בנושא הקמת פארק אקולוגי על שטח החורשה. תהיה הסדרה גם מול רמת השרון שהחורשה נמצאת גם בשטחה. דבר נוסף, השתלמנו השבוע במניעה של בזבז מזון. היו לנו עשרות הרצאות והדגמות איך למנוע בזבז מזון ואיך להשתמש בו בצורה יותר יעילה. כמו כן, התבשרתי ממש עכשיו שנבחרנו לשבת בוועדת ההיגוי של אמנת מילאנו.

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדה: צריך לומר שעל אמנת מילאנו חתומות כמעט 200 ערים בעולם, ולמרות שכולנו חושבים שתל אביב היא עיר גדולה, במושגים בינלאומיים היא עיר בינונית, ואפילו קטנה. אפשר להתגאות בעובדה שאנחנו נמצאים בין ה-10 הערים המובילות של האמנה הזו.

דיון – חופי הים

דורון סעד, תושב: דובר פה על שיתופי הפעולה לגבי גגות ירוקים, והוזכר הגג הירוק בדיזנגוף סנטר. אני עובד בחברת החשמל, ולפני מספר שנים היתה לנו הרצאה בנושא קיימות וגגות ירוקים. יש לנו גם גג ירוק במתקן ברחוב אנילביץ'. אני אשמח מאוד שכוועדה נעשה שיתופי פעולה כאלה עם חברות נוספות בעיר כדי לעזור להן לעשות גגות ירוקים. אפשר לעודד אותן, לתת להן טיפים, אולי תשורה מסוימת. דבר נוסף, לגבי שתילת העצים – לפני מספר שנים היה פרויקט של שתילת 100,000 עצים בשנה. הצלחנו להגיע כמעט ל-50,000, כאשר ביד אליהו לבדה נשתלו כ-5,000. אני אשמח להעלות את היעד מ-10,000 ל-50,000 עצים בשנה בפרויקט המדובר. בנושא האנטנות הפרטיות הישנות שיש בעיר והן כמעט חסרות שימוש, ואף ניזוקות ברוחות ובמזג אוויר סוער. האם אפשר לעשות משהו בשיתוף עם העירייה בנושא הזה? צריך להוריד אנטנות שלא בשימוש. הן מהוות מפגע והבסיס שלהן שעשוי מתכת גורם לזיהום.

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדה: לגבי גגות ירוקים יש לנו בהחלט תכנית גם למבני ציבור וגם לשיתוף פעולה עם גורמים עסקיים. אני מעלה את הנושא הזה תמיד בדיונים רלוונטיים בוועדה המקומית, ובדרך האם אפשר לשלב בזה את היזמים. את נושא האנטנות אני לא מכיר, נבדוק. לגבי העצים – אני חושב שכל מי שנמצא פה רוצה להעלות את מספר העצים שנשתלים מידי שנה. עם זאת, אני לא אתן לך תשובה לא אחראית משום שזה תלוי בהרבה מאוד משתנים. אנחנו מנסים כל הזמן לשפר, ונראה מה ניתן לעשות כדי שישתלע עוד עצים.

לימור שלהב, תושבת: אני מציעה, בעניין איסור השימוש בכלים חד פעמיים בחוף הים, להתקין מתקני מיחזור לפלסטיק וזכוכית בחוף הים, וכך תהיה אופציה לזרוק את מה שיש. זה עדיף על לא למכור בכלל, שזה כמעט בלתי אפשרי. יש הרבה מסעדות בקרבת החוף, ויהיה קשה מאוד לאכוף איסור מכירה בכלל. אני רואה את זה בערים אחרות.

דבר נוסף הוא שתילת עצים בבניינים. זה אכן דבר מבורך ויפה, הייתי שמחה שגם ברחובות יהיו עצים גדולים. בעניין מה שדורון הזכיר קודם – אולי אפשר לנצל את הקשר שלו לחברת החשמל כדי לדבר איתם על הגיזום האגרסיבי שהם מבצעים ברחובות העיר.

שרה פישר, תושבת: אני מבקשת להתייחס לשעות ההצלה בים. אני למשל לא יכולה להגיע לים תמיד בשעות שיש הצלה, בגלל שחם מידי והשמש חזקה. אני מודעת למשמעות של כניסה לים ללא מציל, ולכן אני מקפידה שלא לעשות את זה. אבל עד ה-1.6 המצילים הולכים הביתה בשעה 16:45. במושגים ישראלים של שעון קיץ, השעות לא תואמות את מזג האוויר. זה כבר כמה שנים ככה, ודווקא עכשיו בימים שאחרי הקורונה, הים הוא המקום לצאת אליו. צריך לעדכן את שעות ההצלה לשעות האור. משפחות שלמות יושבות בחוף עד 20:00, ואי אפשר להיכנס למים. אין סיבה שההצלה לא תסתיים בשעה 19:00 לפחות.

נושא נוסף, רצועת החוף שבאזור מוזיאון האצ"ל ופארק צ'ארלס קלור נראית קטסטרופה. יש שם הרים של זבל ואני אוספת באופן עצמאי כבר כמה שנים. תוך 10 דקות אני ממלאת שקית אשפה גדולה. יש שם כמעט תמיד עכברים, יש מחסור אדור בפקחים ומנקים. אני מתעדת, מדווחת אבל מיואשת מהמצב לגמרי. יש גם עניין שמבקרים מעמיסים איתם צדפים מהחוף. שקיות שלמות. בדרך כלל אלה אנשים שמתלהבים מהם אבל בסוף זה מגיע לפח האשפה. עוד רגע ייכחדו לגמרי הצדפים באזור החוף. אולי אפשר לקדם חוק או אכיפה הדוקה יותר, כי בעצם זו פעולה אסורה.

יאיר מוהר, סגן מנהל אגף החופים, עיריית תל אביב-יפו: אני מבין ומסכים שאנחנו לא מסוגלים לכסות את כל שעות האור בפעילות, משום שאם אנחנו רוצים להפעיל את תחנות ההצלה מ-6:00 בבוקר ועד החשכה, אנחנו זקוקים לשתי משמרות. יש לנו בעיית כוח אדם ואנחנו בקושי מצליחים לגייס כוח אדם למצב הנוכחי. אני מסכים איתך, אבל כרגע אין משהו מידי שניתן לעשות. אנחנו כן נערכים להכנת קורסים להכשרת מצילים לטובת הגברת המערך והגדלת פוטנציאל האנשים שיכולים לעבוד בתחום הזה. הכוונה היא כן להגיע לשתי משמרות שיכסו את כל שעות האור.

לגבי הניקיון – זה מפתיע אותי לשמוע, ויכול להיות שאכן מידי פעם יש רוחות שמעיפות שקיות או זבל לאורך החוף. ניקיון החופים מתחיל ב-6:00 בבוקר, ואם את מגיעה מוקדם יכול להיות שאת רואה את החוף לפני שמנקים אותו. עד השעה 7:30 פועלי הניקיון אמורים להיות גם בחוף שדיברת עליו. אני כמעט לא מקבל תלונות על רמת הניקיון בחופים. יכול להיות שהמקום הספציפי הזה קצת שונה, בגלל הפארק והאוכלוסייה שמגיעה לשם, והפידבק הזה ממך הוא חשוב.

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדה: אנחנו ניצור מצב שבו יהיה לך איש קשר באגף החופים שאליו תוכלי להתקשר ישירות במקרה שאת נתקלת בחוף מלוכלך.

שרה פישר, תושבת: אני חייבת לציין, שאני יודעת הרבה מאוד ממה שקורה בנושא מצילי הים בתל אביב. פניתי לאגף לפני יותר משנה עם תכנית שכתבתי, תוך שאני מודעת לכל המגבלות והמצוקה בכוח האדם, אבל לא קרה עם זה כלום. בעיר מודרנית שמסתמכת על תיירות חוף אי אפשר לאפשר למצב הזה לקרות. בעניין איש הקשר, אני מכירה אותו. זה לא תמיד עוזר, יש שם כמויות אדירות של אשפה בכל בוקר. אני מזמינה אתכם איתי לסיוור בבוקר.

דיון – בניין מקיים

איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל אביב-יפו: אנחנו מפעילים תכנית שנקראת "משכונה קיימת לשכונה מקיימת". הרעיון הוא להיכנס לשכונה ולעבוד עם התושבים, הרבה פעמים ביוזמתם, כדי לקדם נושאים של אורח חיים מקיים על כל הספקטרום של העשייה הסביבתית. אנחנו מנסים להגיע גם לרמת הבניין, בהתאם ללקחים מתקופת הקורונה. אנחנו חושבים שאורח חיים מקיים בבניין נותן הרבה תשובות למצבים כאלה. המטרות שלנו :

הוזלת עלות הקיום לתושב – יש לנו תכנית מזון שמסבירה לאנשים איך לקנות מזון בצורה נכונה כדי לייצר פחות פסולת, מה לעשות עם המזון, איך להשתמש במזון שתאריך התפוגה שלו מתקרב. משפחה יכולה לחסוך מאות שקלים, ואם בניין יעשה את זה יחד ניתן לחסוך אף יותר.

חיזוק השיתופיות והשכנות – גם זה יכול להביא לצמצום עלויות משמעותי. למשל מחסן חפצים משותף שבהם כולם יכולים להשתמש, מפגשי שכנים וכו'.

חיבור לכלכלה ועסקים מקומיים – הכוונה היא לעודד כלכלה מקומית. למשל בשפירא מקבלים התושבים "לירה שפירא" על כל קילו זבל אורגני שהם מחזירים. בכסף הזה ניתן לקנות בעסקים בשכונה. כך זה טוב לעסקים וטוב לתושבים, הכסף מתגלגל בתוך השכונה.

טיפול חצר הבניין המשותף – הכשרת התושבים לטיפול החינה המשותפת גם כדי שתהיה נעימה וכיפית, וגם בצורה נכונה מבחינה אקולוגית. הרעיון הוא לקחת אחריות של התושבים על המרחב המשותף, כאילו היה פרטי. יש לכל חלק בתכנית הזו תכנון מפורט של איך הוא יתבצע, קריטריונים ברורים למי זכאי לקחת בו חלק, יש רכז לתכנית, יש יעדים ומטרות שאנחנו מבקשים להשיג, ואמצעים להשגת כל מטרה. בהרבה מקרים אנחנו רק מעבירים ידע בין שכונה אחרת לאחרת, והתושבים בעצמם מתפעלים את כל העניין. יש שותפים רבים לתכנית הזו, מעבר לאגף ומינהלי העירייה הרלוונטיים וכמובן התושבים, אנחנו משתפים פעולה עם עמותות וארגונים מתחום איכות הסביבה ועסקים מקומיים. זה פרויקט שאנחנו סבורים שהוא ממש יכול לשנות את פני השכונות.

מאיה רובין-פרומט, תושבת נווה אביבים: התחברתי לדברים שאיתן אמר, ואני אשמח לשתף שאני בתור תושבת מעורבת הצגתי פרויקט בשם "שכנים" והרעיון מאחוריו היה שכנות טובה. בשכונה שלי אני מקיימת יוזמה ליצירת בניין קהילתי, כבר המון שנים עוד לפני שהיו פרויקטים כמו "דיגיטל", וכך יצרתי את הבניין שלנו שהוא בניין קהילתי מדהים. אם תרצו, יש לי הרבה רעיונות אחרי 18 שנים שאני פעילה, והמון דברים מקסימים שאני אשמח לשתף ולספר. הצלחתי לשתף פעולה עם לא מעט גורמים ואנחנו פעילים לאורך כל השנה כדי שהחיים בבניין שלנו יהיו נעימים לכולם. מה שצריך זה בסך הכל אדם אחד, ואולי עוד שני שותפים. אני אשמח להגיש בשמחה רעיונות כדי לקדם את כל הדברים שעכשיו תיארתי.

טניה דדון, תושבת: קיבלנו לאחרונה מכתב מהעירייה שדורש מאיתנו, בעלי הדירות בבניין, לשפץ את הבניין. מדובר בשיפוץ נראות – צבע, הסטת מזגנים וכו'. למעשה זו דרישה להשקעת כסף, שאולי אין לתושבים, למטרת שיפוץ קוסמטי בלבד. שני דברים חסרים לי בפנייה הזו – אין התייחסות לגגות סולאריים, גם לא כהמלצה; אין התייחסות לעצים בגינות, ובכלל לגינות משותפות. אשמח להבין איך הדרישה של העירייה לשיפוץ נראות מקדמת את היעדים להתמודדות מול משבר האקלים.

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדה: זו נקודה מצוינת. יש בעירייה הרבה יחידות, ומה שאת מעלה כאן זו הזדמנות להיכנס לזה כמו שצריך ולהכניס לתכנית את הנושאים המקיימים. לסיום אני רוצה גם לומר שסיימנו לבצע את השלב השני של עבודות השיקום בנחל נווה שרת. זה נראה נהדר, וכולם מוזמנים לבקר. תודה רבה לכולם על ההשתתפות, מקווה שבפעם הבאה נתראה באופן פרונטלי.

הישיבה ננעלה

רשם: יפתח שוע